

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Цвета Йорданова Зафирова – професор в Икономически университет - Варна

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по област на висше образование *3. Социални, стопански и правни науки*
професионално направление *3.7 Администрация и управление*
научна специалност *Икономика и управление - Управление на човешките ресурси*

В конкурса за ‘доцент’, обявен в Държавен вестник, бр.31 от 12.04.2019.г. и в интернет-страница на Пловдивски университет "Паисий Хилендарски" за нуждите на катедра „Управление и количествени методи в икономиката“ към Факултета по икономически и социални науки, като кандидат участва гл.ас. д-р Мина Николаева Ангелова от същата катедра.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № Р33-3749 от 11.07.2019.г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски" (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ по област на висше образование *3. Социални, стопански и правни науки*, професионално направление *3.7 Администрация и управление* (Икономика и управление - Управление на човешките ресурси), **обявен за нуждите на катедра „Управление и количествени методи в икономиката“** към Факултета по икономически и социални науки.

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат:**

гл. ас. д-р Мина Николаева Ангелова от ПУ „П. Хилендарски“

Представеният от гл. ас. д-р Мина Ангелова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи:

- молба по образец до ректора за допускане до участие в конкурса;
- автобиография по европейски формат;

- диплома за образователно-квалификационна степен ‘магистър’ - оригинал с приложение или нотариално заверено копие;
- диплома за образователна и научна степен ‘доктор’ - оригинал или нотариално заверено копие;
- списък на научните трудове;
- справка за съответствия с минималните национални и допълнителни факултетни изисквания;
- анотации на материалите, включително самооценка на приносите;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- преписи от протоколи от КС, ФС, АС във връзка с конкурса;
- държавен вестник с обявата на конкурса (копие);
- удостоверение за трудов стаж;
- документи за учебна работа;
- документи за научноизследователска работа;
- документи съобразно допълнителни изисквания на съответния факултет;
- други документи.
- комплект документи на хартиен носител от т.1 до т. 15;
- комплект документи на електронен носител т. 1, т. 2, от т. 4 до т. 14.

Кандидатът гл. ас. д-р Мина Ангелова е приложил общо 29 научни труда, които не са представяни в процедурите за придобиване на ОНС „доктор“ и за заемане на академичните длъжности „асистент“ и гл.асистент“. Тяхната структура включва: 2 студии, 1 монография, 1 книга, 2 учебника (първо и второ преработено и допълнено издание) и 23 научно-изследователски разработки. В публикации №25 и №29 съдържанието се припокрива - приемаме за рецензиране №25 (на английски език). Не се рецензира и книгата, тъй като е публикуван научен труд по дисертацията (публ. №4). Поради тази причина за рецензиране по конкурса за „доцент“ се приемат общо 27 публикации. Освен това, тъй като в някои публикации има позоваване на емпиричното изследване и концептуалния модел от дисертационния труд, някои от приносите в тях могат да бъдат отнесени към приносните моменти в дисертацията (напр. публикации №5, №28 и др.), те не са предмет на настоящата рецензия и не са включени в нейното съдържание.

Разпределението на 27-те научни трудове по съответни рубрики, в страната и в чужбина, е както следва – 24 публикации в страната (13 на английски и 11 – на български език) и 3 – в чужди научни издания (публ. №6, №12 и №16).

2. Кратки биографични данни (на кандидата)

Гл. ас. д-р Мина Ангелова е родена в 1986 г. Средното си образование завършва в Образцова математическа гимназия „Акад. Кирил Попов“ Пловдив, а висшето – в Стопанския факултет на Университета по хранителни технологии: бакалавърска степен с професионална квалификация инженер-икономист в специалност „Индустриален мениджмънт“ и магистърска – „Икономика на хранителната индустрия“. От 2011 до 2014 г. е редовен докторант в УНСС, катедра Индустриален бизнес. Доктор е по научна специалност 05.02.18 Икономика и управление (Мотивация на човешките ресурси) – *Приложение 4*. От 2009 до 2017 г. е била последователно експерт по маркетинг в „Тритон И & И“ АД, мениджър връзка с клиенти в „Бимекс Инженеринг“ АД и управител на „Агенция Аврора“ ЕООД. В 2011 г. е назначена за хоноруван асистент в УНСС, катедра „Индустриален бизнес“. В 2015 г. става главен асистент в ПУ „П. Хилендарски“, катедра „Управление и количествени методи в икономиката“ към Факултета по икономически и социални науки. Има множество награди и отличия, получени за високи постижения по време на обучението си в бакалавърска, магистърска и докторска степени.

Работила е общо по 5 проекта: 3 научно-изследователски, като на 2 от тях е била ръководител, и 2 практико-приложни. Води лекционни курсове по 5 управленски дисциплини. Осъществила е мобилност с цел преподаване по програма Еразъм+ в Испания и Словакия. Участник и организатор е на различни научни прояви – конференции, кръгли маси, форуми, публични лекции и др. Има 41 публикации в наши и чужди международни издания.

Член е на престижни български организации – *Съюз на икономистите, Съюз на учените – Пловдив, Асоциация на преподавателите по икономика и управление на индустрията* и на *Българската асоциация за управление на хора (Приложение 2)*. Владее английски и руски език.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата

Гл. ас. д-р Мина Ангелова има 8 г. педагогически стаж, вкл. приблизително 4 г. в ПУ „П. Хилендарски“ (*Приложение 11*). Тя е разработила и водила чрез мултимедийно представяне следните лекционни курсове: *Управление на човешките ресурси, Управление чрез мотивация, Мотивационни техники и практики, Икономика на предприятието, Еволюция на управлението*. Има разработен курс лекции Economics of Enterprise, който презентира пред Еразъм студенти на английски език. Осъществила е и 3 пъти преподавателска мобилност по международни проекти в Испания (университетите във Валядолид и Гранада) и

Икономическия университет в Братислава, Словакия (*Приложение 2*). Всички преподавани от нея дисциплини са свързани с тематиката на обявения конкурс – Икономика и управление. Учебните й занятия несъмнено имат и практическа насоченост, благодарение на нейния опит от експертна дейност.

Годишната аудиторна заетост за 2018/2019 г. на кандидата е 585 ч. (*Приложение 12*), което показва голяма академична натовареност. Чрез нея Мина Ангелова е успяла да се утвърди като преподавател и да добие опит, необходим като лектор.

От представените документи е видно, че тя е осигурила учебния процес със самостоятелен учебник „Еволюция на управлението“. В него демонстрира задълбочените си познания в областта на теорията и уменията й да структурира и изяснява добре учебния материал. Той е преработен и допълнен във второ издание, доказващо желанието и стремежът на автора да бъде усъвършенстван.

Направената количествена и качествена оценка на учебно-преподавателската работа на гл.ас. д-р Мина Ангелова показва пълно съответствие с изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

От представените 29 научни труда, 14 са самостоятелни и 15 са в съавторство, вкл. 7 с един съавтор, 3 с двама съавтори, 5 с трима съавтори. 19 са на английски (вкл. 8 – в *Scopus* и *Web of Science*) и 10 на български език (*Приложение 7*). От тях 1 монография, 2 студии, 2 учебника, 1 книга с публикуван дисертационен труд, 23 научни статии и доклади.

Научните резултати от направените изследвания са представени на общо 12 международни научни конференции в България.

Посочените научни трудове за участие в конкурса са в научната специалност, по която е обявен конкурсът за „доцент“ – „Икономика и управление“. Те са резултат на задълбочени изследвания, както и на приложението на съвременен инструментариум. 8 (1 студия и 7 статии и доклади) от публикациите са в реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация *Scopus* и *Web of Science* поради тяхната значимост и научни приноси.

Научно-изследователската дейност на Мина Ангелова е свързана и с участие в научно-изследователски и научно-приложни проекти - 5 проекта, от които: 1 международен, 2 национални, 1 факултетен и 1 вътрешен (*Приложение 13*). На 2 от научно-изследователските проекти е ръководител. С тези си участия кандидатът доказва своята екипност и изследователски умения. Резултатите от тези проекти са публикувани в престижни научни издания.

Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

Кандидатът в конкурса има представени достатъчен брой научни трудове, които са актуални и са посветени на значими проблеми за теорията и практиката в областта на икономиката и управлението.

В самостоятелната си монография „Social Entrepreneurs and Social Entrepreneurship: The Case of Bulgaria (Социални предприемачи и социално предприемачество: на примера на България)“ авторката доразвива теорията за социалното предприемачество чрез изследване на някои управленски аспекти на социалните предприятия. Тя има завършен вид и подходяща структура, отговаряща на съдържанието. Целите, които са поставени в монографичното изследване, са свързани с ролята на социалното предприемачество като важен фактор за нарастването на креативността и иновативността на българските предприемачи и в този аспект - на конкурентоспособността на нашата икономика. Изследването показва състоянието, възможностите и мотивацията за социално предприемачество у нас. Направено е задълбочено проучване на средата на българските социални предприятия, функциониращи в ЕС, като са изведени специфичните условия за тях.

Освен изследване и систематизиране на националните, стратегическите и програмни документи, съдържащи национални политики за мястото и ролята на социалното предприемачество, са изведени и възможностите за финансиране на социалните предприятия у нас. Резултатите от тези проучвания представляват особен интерес за практиката в областта. Те ще подпомогнат мениджмънта на социалните предприятия.

В монографията са представени и резултатите от емпирично изследване на предприемачи и мениджъри за периода ноември 2017- март 2018 г. в качеството им на експерти с цел изясняване на различни аспекти на социалното предприемачество – специфичните фактори на средата, мотивацията за възприемането му, адаптивността към пазарните условия и др., вкл. и то дава възможност за съставяне на профила на социалния предприемач. Поставените задачи в него са изпълнени, като авторката демонстрира задълбочени познания както в изследваната област, така и за приложението на изследователския инструментариум. Предложени са и целесъобразни препоръки за подобряване на средата, в която функционират и се развиват социалните предприятия, както и за мобилизиране на външните и вътрешните им ресурси и по-активно промотиране на социалното предприемачество сред местния бизнес. Те доказват научно-приложната значимост на монографията на гл.ас. д-р Мина Ангелова.

В трудовете на кандидата в конкурса се открояват различни приносни моменти, някои от които доразвиващи съществуващите знания, други – приложение на съществуващата теория в

конкретни практически решения в различни области на икономиката – машиностроене, винопроизводство, месопреработване, химическа индустрия и др. Приемам всички посочени от нея в конкурса научни и научно-приложни приноси като достатъчно значими и реални, като някои от тях биха могли да се обобщят и преформулират. Сред най-важните от приносите ѝ за науката и практиката биха могли да се открият следните:

Научни приноси:

- На базата на съществуващото теоретично знание и български опит е допълнена теорията на социалното предприемачество посредством нови становища и систематизации в различни негови аспекти.

- Доразвити и обогатени са научните знания за предприемаческата култура чрез емпирични изследвания на различни целеви групи, в резултат на които тя е изведена като фактор за повишаване на конкурентоспособността на българската икономика.

- Извършено е многопластово изследване за периода 2007-2017 г. на значими аспекти на влиянието на политическата среда и политическата култура върху иновационния процес у нас като са изведени основните проблеми и тенденции в тях и е научно обосновано значението и връзката им с постигането на устойчиво развитие на предприемачеството.

- Проучена е ролята на дигиталното предприемачество в създаването на устойчив растеж на българската биоикономика, както и мястото на дигиталния маркетинг в този процес.

Научно-приложни приноси:

- Задълбочено са анализирани добрите иновативни практики в някои индустрии, предприятия и регионални зони у нас, като са изведени и доказани съществени характеристики и слабости и са посочени възможностите за приложението им.

- Предложен и апробиран е съвременен методологически подход за оценка на връзката на елементите в процесния подход в управлението на предприятията и специфичните им характеристики за постигане на устойчиво развитие, с което е обогатена теорията и практиката в областта.

- Научнообоснована и доказана чрез емпирично изследване на представителна извадка в областта е връзката между различните фактори в управлението на бизнес процесите в различния тип предприятия от месопреработвателната индустрия, което позволява да се определи посоката и мащабът на въздействието му върху тяхната иновативност, ефективност и конкурентоспособност.

- Предложени са съвременни модели и методи за УЧР, включващи инструментариум за изграждане на капацитет чрез неформално обучение и верификация на знанията на специалисти от винената индустрия.

Приложни приноси:

- Предложени са различни подходи и модели на финансиране на предприемачеството, вкл. и на социалните предприятия, което е от полза за практиката в областта.

- Изведени, систематизирани и обобщени са препоръки и предложения от практико-приложен аспект в следните области: машиностроене, винена индустрия, месопреработване и др.

В цялост научните приноси на кандидата в конкурса могат да бъдат отнесени към групите – **обогатяване и доразвиване на съществуващите знания** в областта на икономиката и управлението и **приложение на научните постижения в практиката**.

В представените за рецензиране материали по конкурса кандидатът е приложил документ - Справка за съответствия с минималните национални и допълнителните факултетни изисквания (*Приложение б*), включващ Справката за изпълнение на националните изисквания на ЗРАСРБ в област 3. *Социални, стопански и правни науки*. В нея в група Д са вписани 13 цитирания (2 в монографии, 5 в статии и 6 в доклади) от известни български учени, вкл. 2 в световноизвестни бази данни с научна информация. От тях може да се направи извод за актуалността и значимостта на научните публикации на гл. ас. д-р Мина Ангелова за българската теория и практика.

По-важните изводи от представените трудове от участника в конкурса са следните:

- Налице са значителен брой научни трудове, публикувани след дисертационния труд и конкурса за гл. асистент. По структура и съдържание са спазени и дори превишени показателите на критериите за заемане на академичната длъжност по обявения конкурс, като те отговарят и на допълнителните факултетни изисквания на Факултета по икономически и социални науки (приети с решение на ФС Протокол №134/22.04.2019 г.).

- Изпълнени са минималните изисквания на ЗРАСРБ (ДВ бр.56/6.07.2018 г.) за показателите за длъжността „доцент“ в област 3. *Социални, стопански и правни науки*, като ги превишава многократно (*Приложение б*).

- Представена е самостоятелна монография в областта на обявения конкурс в достатъчен обем от 146 страници (надхвърлящ необходимия според изискванията), която е рецензирана от двама рецензенти – известни учени в областта.

- Научните трудове са написани с подходящ научен стил, показващ много добрата теоретична подготовка и осведоменост в областта.

- Броят цитирания показва признанието на научната област у нас към постиженията на гл. ас. д-р Мина Ангелова.

Направените анализ и оценка на научно-изследователската ѝ работа показват, че е завършен изследовател, достатъчно теоретично подготвен и умеещ да прилага подходящ инструментариум за проучване и решаване на значимите управленски проблеми.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Кандидатът в конкурса е приложил изискваната от *Правилника за приложение на ЗРАСПБ* декларация за оригиналност на получените резултати (*Приложение 8*). Съдържанието на научните трудове и приложените документи потвърждават, че същите са самостоятелно дело на автора и успешно защитават претенциите му за научни и научно-приложни приноси.

5. Критични забележки и препоръки

Като имам предвид бъдещата научно-изследователска работа на кандидата в конкурса, мога да посоча следните бележки и препоръки:

- Налице е дублиране на идеи и известни повторения в някои публикации, предложени за рецензиране. Това е разбираемо и допустимо, тъй като част от инструментариума, прилаган за решаването на някои управленски проблеми може да бъде използван и при други. Освен това, някои от вече направените изследвания в предходни периоди могат да се задълбочат и да се постигнат нови резултати в същата и/или други области.

- В предмета на изследване в публикациите на гл. ас. д-р Мина Ангелова се забелязва акцентирание върху строго определени области на управлението (предприемачество, предприемаческа култура, мотивация, бизнес процеси) и пряко свързани с тях, което не ѝ позволява да изследва по-детайлно и други проблеми, не по-малко важни за усъвършенстването му и пряко свързани с УЧР.

- Публикуване на повече самостоятелни научни публикации, за което има вече необходимата квалификация, знания и опит. В този аспект - разработване и отпечатване на учебници и учебни помагала с казуси в областите, които познава отлично – напр. управление на социални услуги, социално предприемачество, винопроизводство, машиностроене, месопреработване и др.

- Като се има предвид качеството на научните публикации на кандидата в конкурса, както и очевидно много доброто владение на английски език, би било подходящо участието с доклади в конференции в чужбина с цел по-голяма разпознаваемост сред международната научна общност и членство в световни организации на учени в областта.

Посочените препоръки не омаловажават приносите на гл. ас. д-р Мина Ангелова и не влияят върху общата положителната оценка за достойнствата ѝ, а следва да се приемат като пожелания за нейната бъдеща научна работа.

6. Лични впечатления

Не познавам кандидата за доцент. Впечатленията ми са единствено от предоставените материали по конкурса.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Мина Ангелова, **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът в конкурса е представил **значителен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС ‘доктор’, и те са в професионалното направление на обявения конкурс. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание, като представителна част от тях са публикувани в списания и научни сборници, издадени от международни академични издателства. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Мина Ангелова **е несъмнена**.

Постигнатите от гл. ас. д-р Мина Ангелова резултати в учебната и научно-изследователската дейност **напълно** съответстват на специфичните изисквания на *Факултета по икономически и социални науки*, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на *Факултета по икономически и социални науки* за избор на **гл. ас. д-р Мина Ангелова** на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление *3.7 Администрация и управление*, научна специалност *Икономика и управление* (Управление на човешките ресурси).

20 август 2019 г.

Рецензент:

(проф. д-р Цвета Зафирова)